

Městský dům dětí a mládeže, příspěvková organizace

Program k prevenci rizikového chování v MDDM Úvaly

1. Úvod
2. Jednotlivé oblasti rizik:
  - a) Protidrogová prevence a prevence netolismu
  - b) Ohrožení mravní výchovy mládeže, týrání dětí, zneužívání
  - c) Šikana, kyberšikana a další formy násilí
  - d) Projevy žáka s psychickými problémy, pomoc
  - e) Oblast xenofobie, rasismu a další netolerantní projevy
3. Strategie předcházení rizikovému chování u žáků a školní neúspěšnosti

1. Úvod

Na základě ustanovení § 30, odst. 1) zákona č. 561/2004. o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon) v platném znění, je vydán tento preventivní program, který je součástí Organizačního řádu MDDM a jeho směrnic.

Oblasti vytipované jako problémové, kterých se tato prevence zejména týká, jsou jmenovány výše. Zejména na tyto okruhy je zaměřená cílená prevence a využity prostředky MDDM.

Základní preventivní postup pedagoga u každého patologického a problémového chování žáka je:

- vnímání žáka, něco je najednou jinak (jiné postoje a chování), jeho projevy nejsou obvyklé, vypadá jinak, ztrácí zájem o činnosti a další
- zájem o něj, respekt, tvořit bezpečné a důvěrné prostředí
- poslouchání co říká, čím se zabývá ve volném čase
- znalost prostředí ve kterém účastník kroužku pohybuje, je součástí nějaké skupiny, jaké je domácí prostředí
- citlivý rozhovor, pozor na překročení kompetencí (neodbornost v dané problematice), zastaralé nevhodné postupy apod.

- v rámci organizace, využívání preventivních programů, metodických pokynů, podpora aktivit a akcí pro širokou veřejnost
- obrátit se na organizace, které pomohou (viz kontakty)

2. Jednotlivé oblasti rizik:

a) Protidrogová prevence, prevence netolismu

Prevence znamená seznámení s problémem, zmapování problematiky. Návykové látky (drogy, alkohol, tabák) a jejich jednorázové užití formou experimentu, užívání dlouhodobé, nadužívání = závislost.

Užívání návykových látek mezi dětmi a dospívajícími v ČR

Z výsledků Evropské školní studie o alkoholu a drogách (ESPAD) vyplývá (Mravčík et al., 2017, 2016), že **mezi 16letými v roce 2015:**

- 66 % alespoň jednou v životě kouřilo cigarety, téměř 30 % kouřilo v posledních 30 dnech, přibližně 13 % denně kouří tabákové výrobky, 96 % mělo v životě alkohol, v posledním měsíci užilo alkohol přibližně 78 %, přibližně 12 % pravidelně konzumuje nadměrné dávky alkoholu;
- 32 % má zkušenost s užitím konopných látek, téměř 24 % užilo konopné látky v posledním roce; průměrný věk první zkušenosti s konopnými drogami byl 14,5 roku;
- téměř 4 % měla LSD a halucinogeny (a více než 3 % halucinogenní houby), téměř 3 % extázi, 1,4 % pervitin, 1,4 % kokain;
- méně než 1 % zkusilo jiné nelegální návykové látky.

Co je v oblasti nelegálních NL zakázáno, definují dva zákony (zákon č. 167/1998 Sb., o návykových látkách a o změně některých dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů)

Oznamovací povinnost podle § 367 tr. zákoníku se z hlediska trestního práva vztahuje pouze na tzv. distribuci NL.

Veškeré postupy a opatření by měla mít škola zapracovány ve školním řádu a rozpracovány v dalších materiálech. Opatření, která škola zapracuje do školního

řádu a uplatňuje jejich realizaci, musejí být prioritně v souladu s Úmluvou o právech dítěte, ale také se všemi zákony platnými v ČR.

Doporučené postupy pro školy a školská zařízení:

- (1) Vytvořit podmínky pro předcházení výskytu případů užívání návykových látek v prostorách školy v době školního vyučování, včetně všech školních akcí i mimoškolní činnosti.
- (2) Zajistit ochranu zdraví žáků před škodlivými účinky návykových látek v prostorách školy v době školního vyučování, včetně veškerých školních akcí.
- (3) Školním řádem školy a vnitřním řádem školského zařízení (dále jen „školní řád“) jasně vymezit zákaz užívání návykových látek ve škole, jejich vnášení do školy.
- (4) Poskytovat žákům a zákonným zástupcům nezletilých žáků nezbytné relevantní informace.
- (5) Poskytovat žákům věcné a pravdivé informace o návykových látkách formou, která je přiměřená jejich rozumovému a osobnostnímu vývoji.
- (6) Působit preventivně na žáky v oblasti užívání návykových látek.
- (7) Do veškerých poučení o ochraně zdraví zakotvit informace o rizicích užívání návykových látek a zákazu jejich užívání při všech činnostech souvisejících se školními aktivitami.
- (8) Poskytovat žákům, kteří mají s užíváním návykových látek problémy, jakož i zákonným zástupcům nezletilých žáků, informace o pomáhajících institucích a možnostech řešení situace.
- (9) Při řešení případů souvisejících s užíváním návykových látek, jejich vnášením nebo distribucí je třeba spolupracovat s dalšími zainteresovanými institucemi a orgány – externími subjekty realizujícími primárně preventivní programy, školskými poradenskými zařízeními, Policií ČR, orgány sociálně-právní ochrany dětí (dále jen OSPOD) apod.
- (10) V případě externích subjektů realizujících preventivní programy ve školách a školských zařízeních preferovat programy, jejichž odborná způsobilost byla ověřena nebo certifikována a efektivita programů je vyhodnocována.
- (11) V případech, které stanoví zákonné předpisy, plnit ohlašovací povinnost směrem k orgánům činným v trestním řízení, orgánům sociálně-právní ochrany obce s rozšířenou působností a zákonným zástupcům nezletilého žáka.

NÁVYKOVÉ LÁTKY Z HLEDISKA PRÁVNÍHO

Pojem návykové látky definuje jak správní, tak trestní právo. Návykovou látkou se rozumí alkohol, omamné látky, psychotropní látky a ostatní látky způsobící nepříznivě ovlivnit psychiku člověka nebo jeho ovládací nebo rozpoznávací schopnosti nebo sociální chování. Seznam omamných a psychotropních látek – někdy laicky definovaných jako „nelegální drogy“, najdeme v nařízení vlády č. 463/2013 Sb., o seznamech návykových látek, ve znění pozdějších předpisů. Pro zjednodušení budeme pro omamné a psychotropní látky používat zkratku NL. Bude zde věnován prostor pouze nelegálním návykovým látkám, nikoli alkoholu a tabáku – problematika alkoholických a tabákových výrobků je popsána v samostatných přílohách (příloha č. 4 a č. 13).

Co je v oblasti nelegálních NL zakázáno, definují dva zákony (zákon č. 167/1998 Sb., o návykových látkách a o změně některých dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů):

- 1) neoprávněně vyrábět, dovážet, vyvážet, provážet, nabízet, zprostředkovávat, prodávat nebo jinak jinému opatřovat nebo pro jiného přechovávat NL, přípravek NL, prekurzor nebo jed,
- 2) neoprávněně pro vlastní potřebu přechovávat v množství větším než malém omamnou látku konopí, pryskyřici z konopí nebo psychotropní látku obsahující jakýkoli tetrahydrokanabinol, izomer nebo jeho stereochemickou variantu THC a přechovávat jinou NL nebo jed v množství větším než malém;
- 3) neoprávněně pro vlastní potřebu pěstovat v množství větším než malém rostlinu konopí, houbu nebo jinou rostlinu obsahující NL;
- 4) vyrábět, sobě nebo jinému opatřovat anebo přechovávat prekurzor nebo jiný předmět určený k nedovolené výrobě NL, přípravku, který obsahuje NL, nebo jed;
- 5) svádět jiného ke zneužívání jiné NL než alkoholu nebo ho v tom podporovat anebo zneužívání takové látky jinak podněcovat nebo šířit.

Přestupky

Podle § 39 odst. 2 zák. o návykových látkách se fyzická osoba dopustí přestupku tím, že:

- a) neoprávněně přechovává návykovou látku v malém množství pro vlastní potřebu;
- b) neoprávněně pěstuje pro vlastní potřebu v malém množství rostlinu nebo houbu obsahující návykovou látku; nebo

c) umožní neoprávněné požívání návykových látek osobě mladší 18 let, nejde-li o čin přísněji trestný.

Za tento přestupek lze uložit pokutu do 15 000 Kč.

Zde považujeme za důležité zdůraznit, že se jedná o přechování nebo pěstování nelegální návykové látky pro vlastní potřebu a v malém množství. Sdílení takové látky (byť v malém množství) je vždy trestným činem (viz následující ustanovení trestního zákoníku).

Trestné činy

§ 283 tr. zákoníku

Kdo neoprávněně vyrobí, doveze, vyveze, proveze, nabídne, zprostředkuje, prodá nebo jinak jinému opatří nebo pro jiného přechovává omamnou nebo psychotropní látku, přípravek obsahující omamnou nebo psychotropní látku, prekurzor nebo jed, bude potrestán odnětím svobody na jeden rok až pět let nebo peněžitým trestem.

Škola a školské zařízení ve školním řádu stanoví zákaz vnášení NL do tohoto zařízení a zákaz vstupu pod vlivem NL. Školním řádem stanoví rovněž sankci za porušení zákazu. Při používání sankcí je nutný individuální diferencovaný přístup podle vážnosti jednotlivých případů.

Co se týká definice vhodné pro školní řád, můžeme doporučit příklad: Žáci a studenti mají zakázáno vnášet do prostor školy nebo školského zařízení návykové látky a látky, které napodobují tvar, vzhled obalu alkoholických nápojů nebo jejich chuť.

Oznamovací povinnost podle § 367 tr. zákoníku se z hlediska trestního práva vztahuje pouze na tzv. distribuci NL.

Kdo se hodnověrným způsobem dozví, že jiný připravuje nebo páchá trestný čin nedovolené výroby a jiného nakládání s omamnými a psychotropními látkami a s jedy podle § 283 tr. zákoníku, je povinen spáchání nebo dokončení takového trestného činu překazit. Překažením se rozumí i jeho včasné oznámení státnímu zástupci nebo policejnímu orgánu.

Konzumace NL ve škole

Zde je nutné si uvědomit, že tento postup se vztahuje nejen na nelegální návykové látky, ale rovněž na alkohol a v určité omezené míře i na tabák.

(1) V případě, kdy je žák přistižen při konzumaci NL v prostorách školy a školského zařízení nebo v době školního vyučování či v rámci akcí pořádaných školou, je primárně nutné mu v další konzumaci zabránit.

(2) Návykovou látku je třeba žákovi odebrat za přítomnosti další osoby. K takovému účelu poslouží obálka – žák vloží NL za přítomnosti svědka do obálky, obálku pedagogický pracovník zalepí a svým podpisem přes přelep, podpisem svědka a žáka zajistí objektivitu úkonu. Podle zdravotního stavu žáka případně ihned informuje rychlou záchrannou službu. V případě, že není nutné volat rychlou záchrannou službu, sepíše o události stručný záznam s vyjádřením žáka, a to za přítomnosti svědka, a bezodkladně informuje vedení školy. Tento záznam předá k založení školnímu metodikovi prevence do jeho agendy.

(3) V případě, kdy je žák pod vlivem NL do té míry, že je ohrožen na zdraví a životě, zajistí škola nezbytnou předlékařskou první pomoc a volá rychlou záchrannou službu a Policii ČR, pokud ji nevolala již dříve.

(4) Jestliže akutní nebezpečí nehrozí, postupuje pedagogický pracovník vyrozuměním zákonných zástupců.

(5) S ohledem na to, že po požití NL není žák způsobilý pobytu ve škole a účasti na vzdělávacím procesu, je nezbytně nutné, aby si jej převzali zákonní zástupci; pokud si jej nemohou zákonní zástupci převzít, může tak po jejich souhlasu učinit osoba blízká. V případě, že zákonné zástupce nelze sehnat nebo si odmítnou pro žáka přijet, je nutné požádat o součinnost Policii ČR a OSPOD.

(6) Zákonnému zástupci ohlásí škola skutečnost, že nezletilý žák konzumoval NL ve škole i v případě, kdy je žák schopen výuky a dbát pokynů pracovníků školy.

Zákonný zástupce má právo se písemně vyjádřit k této skutečnosti a postupu školy.

(7) Současně škola za podmínek stanovených v § 6 zák. č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí, ve znění pozdějších předpisů, splní oznamovací povinnost k orgánu sociálně-právní ochrany dítěte. Oznamovacím místem je příslušný odbor obce s rozšířenou působností podle místa bydliště dítěte.

(8) Školní metodik prevence poskytne žákovi a jeho zákonným zástupcům základní informace o možnostech odborné pomoci při řešení takové situace.

(9) Z konzumace NL ve škole je třeba vyvodit opatření stanovené školním řádem. Je ovšem nutné rozlišovat distributora od uživatele. Uživatel je rizikový sobě a podle typu užití NL může být nebezpečný i okolí, ale jeho jednání z právního hlediska není významně škodlivé (z právního hlediska se zpravidla jedná o přestupkové jednání, na něž se nevztahuje oznamovací povinnost); distributor se vždy dopouští jednání, které má znaky trestného činu. V případě distribuce je stanovena oznamovací povinnost.

(10) Prokázané navádění jiných žáků k užívání NL je považováno rovněž za velmi rizikové a může naplňovat podezření z trestného činu. Nevztahuje se na něj ale oznamovací povinnost podle trestního zákoníku.

(11) Zákon č. 65/2017 Sb., o ochraně zdraví před škodlivými účinky návykových látek, ve znění pozdějších předpisů, upravuje problematiku testování při důvodném podezření na ovlivnění návykovou látkou, ale je nutné si uvědomit, že testování dětí a studentů pedagogickými pracovníky je v podstatě nemožné. Aby mohl pedagogický pracovník podezřelého žáka testovat, musel by být uveden v tomto zákoně jako subjekt, který je oprávněn vyzvat anebo provést orientační vyšetření, a to není. Oprávnění k takovému testování mají pouze speciální subjekty, kterým toto právo ukládá zákon – příslušník Policie České republiky, příslušník Vojenské policie, příslušník nebo občanský zaměstnanec Vězeňské služby, strážník obecní policie nebo osoba pověřená kontrolou podle jiného právního předpisu (podrobněji viz Šejvl, 2018).

Distribuce NL ve škole

Distribuce NL je v České republice považována za protiprávní jednání splňující znaky trestného činu. Množství, které žák distribuuje, není nijak rozhodující. Jestliže má pracovník školy důvodné podezření, že ve škole došlo k distribuci NL, musí škola o této skutečnosti vždy vyrozumět místně příslušné oddělení Policie ČR, protože se jedná o podezření ze spáchání trestného činu a je zde z hlediska trestního zákoníku povinnost takové jednání přerušit. Vzhledem k tomu, že pedagogický pracovník nemůže takovou látku vyhodit nebo jinak znehodnotit, nezbyvá mu nic jiného než kontaktovat Policii ČR.

Přechovávání NL ve škole

Přechovávání NL je vždy protiprávním jednáním. Podle množství, které u sebe žák v danou chvíli má, je toto protiprávní jednání blíže specifikováno buď jako přestupek, nebo v případě množství většího než malého jako trestný čin (provinění v případě nezletilého žáka). Toto množství nemusí mít žádný vliv na kázeňský postih, který je stanovený školním řádem.

Pedagogický pracovník nehodnotí, o jaký typ porušení zákona se jedná a zda se žák dopustil přestupku, nebo trestného činu. Protiprávnost jednání kvalifikuje policejní orgán.

V případě podezření, že žák u sebe přechovává NL, je nutné tuto látku zajistit a předat ji policii. Pedagogický pracovník nesmí a není oprávněn takovou látku zlikvidovat nebo předat zákonným zástupcům. Pokud by tak postupoval, dopustil by se protiprávního jednání.

Jestliže se tohoto jednání dopustila osoba mladší 18 let nebo bylo namířeno proti osobě mladší 18 let, vyrozumí škola také zákonného zástupce a orgán sociálně-právní ochrany dětí v obci s rozšířenou působností.

Pokud v rámci tohoto podezření zajistí pracovníci školy nějakou látku, postupují způsobem popsáním níže.

Nález NL ve škole

A. V případě, kdy pracovníci školy naleznou v prostorách školy látku, kterou považují za NL, postupují takto:

(1) Látku nepodrobují žádnému testu ke zjištění její chemické struktury, neochutnávají ji, nepřesypávají, nečichají k ní.

(2) O nález ihned uvědomí vedení školy a Policii ČR. Zajištění látky provádí policie, pokud nehrozí zničení nebo ztráta látky. Pedagogický pracovník následně o nález zpracuje písemný záznam.

(3) V případě časové překážky na straně policie se z praktických důvodů doporučuje za přítomnosti dalšího pracovníka školy s použitím gumových/latexových rukavic vložit látku do obálky, napsat datum, čas a místo nález, obálku přelepit, přelep opatřit razítkem školy a podpisem pedagogického pracovníka a uschovat do školního trezoru, zajištěnou látku následně předat Policii ČR.

B. V případě, kdy pracovníci školy zadrží u některého žáka látku, kterou považují za NL, postupují takto:

(1) Zabavenou látku nepodrobují žádnému testu ke zjištění její chemické struktury.
(2) O nález ihned uvědomí vedení školy, zákonného zástupce a Policii ČR.
(3) O nález sepišou stručný záznam s vyjádřením žáka, u kterého byla látka nalezena, datum, místo a čas nálezů a jméno žáka. Zápis podepíše i žák, u kterého byla látka nalezena (nebo který látku odevzdal). V případě, že žák zápis odmítne podepsat, uvede pracovník tuto skutečnost do zápisu. Zápisu a rozhovoru se žákem je přítomen ředitel školy nebo jeho zástupce.

(4) V případě, že je látka nalezena u žáka, který se jí intoxikoval, předají látku zajištěnou výše uvedeným postupem přivolanému lékaři, který se dostaví v případě, že to vyžaduje zdravotní stav žáka. Může to usnadnit léčbu, neboť u řady NL jsou známy protilátky, které odstraní nebo zmírní akutní účinek NL. Další postup nutný k identifikaci látky pak zajistí Policie ČR.

C. V případě, kdy mají pracovníci školy důvodné podezření, že některý ze žáků má NL u sebe, postupují takto:

(1) Jedná se o důvodné podezření z protiprávního jednání. Může se jednat o podezření ze spáchání trestného činu, resp. provinění v případě nezletilých osob, nebo přestupku, a proto řešení této situace spadá do kompetence Policie ČR. Není zde sice oznamovací povinnost, ale pouze Policie ČR může provést prohlídku žáka a po příslušných expertizách nechat NL zničit v souladu s právními předpisy.

(2) Pracovníci bezodkladně vyrozumějí Policii ČR, zkonzultují s ní další postup a informují zákonného zástupce nezletilého žáka.

(3) Žáka je nutné mít do příjezdu policie izolovaného od ostatních žáků, ale zásadně pod dohledem. U žáka v žádném případě neprovádějí osobní prohlídku nebo prohlídku jeho věcí.

(použitý text je z metodické prevence MŠMT)

Netolismus závislostní chování na tzv. virtuálních drogách, zejména PC hrách, soc. sítích, videích, streamovacích službách apod. Podobnost s užíváním návykových látek, je velká, ovlivňuje také centrální nervový systém, avšak bez přímé intoxikace. Důvodem tohoto chování je většinou nenaplnění potřeb žáka. Projevy velmi podobné jako u zneužívání jiných látek, zde je většinou patrná velká únava.

Informace v této oblasti: www.saferinternet.cz; www.e-bezpeci.cz;
www.nebudobet.cz

b) Ohrožení mravní výchovy mládeže, týrání dětí, zneužívání

Trauma, které způsobuje přímé setkání s násilím, týráním a dalšími patologickými projevy, může být negativním vlivem pro celý další rozvoj osobnosti.

Proto je potřeba věnovat pozornost veškerým projevům těchto negativních jevů (častá poranění, zranění a další divně vysvětlitelné fyzické projevy, změny chování a projevy dalších patologických jevů, strach. Pedagog musí postupovat velmi citlivě v nabízené pomoci, je potřeba mít a paměti, že nejčastěji ubližují nejbližší lidé z rodiny.

Při podezření na tyto závažné jevy, je potřeba vše konzultovat s ředitelem školy, který vyhodnotí závažnost situace. Podání oznámení příslušným orgánům OSPOD a policii ČR při ohrožení zdraví a vývoje dítěte nebo intervence a monitorovaná spolupráce s rodinou.

Při setkání pedagoga se zvláště těžkými případy týrání dítěte, je potřeba nabídnout také možnost supervize, případně psychologickou pomoc.

Kam se obrátit o pomoc

116 111 Linka bezpečí – nonstop bezplatná linka, provozovatelem linky je Linka bezpečí (www.linkabezpeci.cz), k dispozici také chat a e-mailová poradna (chat je otevřený denně 9–13 h a 15–19 h), linka je určena dětem a mladistvým.

116 006 Linka pomoci obětem kriminality a domácího násilí – nonstop bezplatná linka, provozovatelem linky je Bílý kruh bezpečí (www.bkb.cz), linka je určena dospělým osobám – obětem, ale poskytne odborné poradenství také škole.

116 000 Linka pro rodinu a školu – nonstop bezplatná linka, provozovatelem linky je Cesta z krize (<https://cestazkrize.net>), linka je určena pro pracovníky škol i širší veřejnost ke všem složitým situacím týkajícím se dětí.

Spondea (www.spondea.cz) – pomáhá dospělým i dětem zasaženým násilím v blízkých vztazích, nabízí vzdělávání pro odbornou veřejnost a programy pro školy.

Dětské krizové centrum (www.ditekrize.cz) – pomáhá dětem, které jsou týrané, zneužívané, mají osobní či jiné problémy, odbornou pomoc zajišťuje také rodinným příslušníkům, nabízí e-mailovou poradnu (problem@ditekrize.cz) či nonstop linku důvěry (241 484 149, 777 715 215).

Centrum LOCIKA (www.centrumlocika.cz) – pomáhá dětem a jejich rodinám žít život bez násilí, spravuje portál www.detstvibeznasili.cz včetně e-mailové poradny pro pedagogy.

Asociace pracovníků intervenčních center (adresář všech center v celé ČR) – v každém kraji ČR je zřízeno intervenční centrum pro osoby ohrožené domácím násilím (www.domaci-nasili.cz). Další organizace, které poskytují registrované sociální služby, lze najít v celostátním registru poskytovatelů sociálních služeb (<http://iregistr.mpsv.cz/>) – službu lze filtrovat dle lokality a dle typu služby.

Kontakty na orgány sociálně-právní ochrany dětí (OSPOD) – neexistuje jednotná celostátní databáze, je nutné použít vlastní vyhledávání na internetu. Seznam všech obcí s rozšířenou působností, na kterých je oddělení sociálně-právní ochrany dětí, je uveden na webových stránkách www.mesta.obce.cz.

Policie ČR: 158 – vhodné použít při oznámení akutního ohrožení nebo závažného sdělení od dítěte

c) Šikana, kyberšikana a další formy násilí

Tato negativní iniciativa může přicházet přímo od dětí, směrem ven nebo jsou naopak obětí těchto činů. Je potřeba identifikovat obě hrozby. V případě násilného ohrožení a vniknutí do objektu školy, je potřeba mít vypracovaný podrobný krizový plán, se kterým jsou pracovníci seznámeni. Ideální je procvičení v praktické rovině. Další rovině vycházející z těchto rizikových situací se věnuje každoroční povinné školení zdravotní první pomoci a bezpečnosti.

Identifikace charakteristik u žáka, který je obětí šikany a podobného činu, je opět velmi podobná jako u předchozích variant ohrožení. Je potřeba všimnout si zejména změn v chování a citlivým způsobem se pokusit zjistit příčinu této změny. Stejně tak vyzorování nevhodného chování u agresorů, je prvním stupněm eliminace rizika dále je nutné naslouchat projeveným extrémním názorům, nevhodným komentářům, negativnímu vnímání svého okolí. Vyhodnotit kdy je potřeba intervence a kdy se jedná pouze verbální projev, který není podložen faktickým konáním. Kyberšikana je v současné době velmi častý projev šikany, kvůli dostupnosti technických možností. S kyberšikanou se může setkat žák, ale i učitel. Všechny roviny tohoto patologického chování, přináší pro oběť (ale často i u agresorů a přihlížejících jedinců) většinou dlouhodobé psychické poruchy, sociální problémy a navazující další rizikové chování, proto je potřeba věnovat této oblasti velkou prevenci a zastavit tyto negativní projevy ihned.

Řešením situací komplikovaného chování žáků se zabývá materiál MŠMT s názvem „Využití právních opatření při řešení problémového chování žáků na školách“, který je zveřejněn na webových stránkách MŠMT:

<http://www.msmt.cz/vzdelavani/zakladni-vzdelavani/vyuziti-pravnich-opatreni-pri-reseni-problemoveho-chovani>.

Dlouhodobou prevencí, která předchází vzniku šikany, je udržování bezpečného prostředí, správný a aplikovaný žebříček morálních hodnot. Dle profesora Hábla na charakteru záleží a zároveň se dobro dá učit.

Kam se obrátit o pomoc

Poradna webu Minimalizace šikany (116 000, www.minimalizacesikany.cz)

Sdružení Linka bezpečí (116 111), www.linkabezpeci.cz

Linka pomoci, Dětské krizové centrum (241 484 149, 777 715 215), internetová poradna: www.elinka.iporadna.cz.

d) Projevy žáka s psychickými problémy, pomoc

Všechny výše uvedené patologické jevy a nejenom ty, přinášejí často žákům psychické problémy. Viditelnými projevy těchto problémů jsou např: panické ataky, sebepoškozování, obsedantní porucha, poruchy příjmu potravy, fobie, depresivní stavy, posttraumatická stresová porucha a další. Doporučená publikace (dostupná v knihovně MDDM) Žák s psychickými problémy, jak s ním pracovat ve škole. Jsou zde rozebrány jednotlivé poruchy a postupy pomoci. Důležité je trpělivě naslouchat, poděkovat za projevenou důvěru a podpořit, doporučit odborná pracoviště, která se zabývají touto problematikou. Naopak je potřeba nebagatelizovat problém, nereagovat direktivními projevy, nepoučovat a nemoralizovat. Školské zařízení se bude vždy primárně snažit spolupracovat s rodiči žáka, nastaví podpůrná opatření (pokud je to zapotřebí) a nabídne kontakty se specializovanými pracovišti.

Odborná pracoviště

dostupná psychiatrická či psychologická ambulance – velmi dobrou zkušenost máme s krizovou intervencí např. v Modrých dveřích

krizové centrum (V zápolí 21, 141 00 Praha 4, tel. 241 480 511, 777 664 672, ambulance@ditekrize.cz, Provozní doba: Po, St 8:00 – 16:00, Út – Čt 8:00 – 18:00, Pá 8:00 – 14:00) ·

Krizové centrum RIAPS (Chelčického 39, Praha 3, tel. 222 580 697, nepřetržitý provoz) ·

Centrum krizové intervence Psychiatrické léčebny Praha-Bohnice (Ústavní 91, Praha 8, tel. 284016110, cki@plbohnice.cz) ·

Krizové centrum Spondea (Sýpka 25, Brno – Černá Pole, tel. 541 235 511, 608 118 088, krizovapomoc@spondea.cz) Ø

Linky důvěry (níže jsou vybrány linky důvěry, na něž mohou volat děti i dospělí, další naleznete na <http://www.dkc.cz/kontakty.php> nebo www.capld.cz/linky.php) ·

Linka Bezpečí – tel. 116 111, pomoc@linkabezpeci.cz ·

Linka důvěry Centra krizové intervence PL Bohnice – tel. 284 016 666 ·

Linka důvěry Dětského krizového centra – tel. 241 484 149, problem@ditekrize.cz ·

Linka důvěry RIAPS – tel. 222 580 697, linka@mcssp.cz ·

Telefonická krizová intervence KC Spondea – tel. 541 235 511, 608 118 088, chat www.chat.spondea.cz

e) Oblast xenofobie, rasismu a další netolerantní projevy

Nevhodné kritické chování k menšinám, nesnášenlivost k odlišnostem, zdůrazňování různých ideologií, podryvání demokratického uspořádání státu, lze považovat za projevy extremistického chování, rasistického chování, xenofobního chování, antisemitského jednání (přímo zaměřené na poškození židovské kultury). Zastánci těchto ideologií se většinou projevují velmi hlasitě, sdružují se často ve stejně zaměřených skupinách, velmi nezdědka pochází tyto projevy z rodiny a jsou rodiči podporováni. Tyto projevy mohou také vzniknout při negativní přímé zkušenosti s extremistickým hnutím a příklonem ke druhému extrémnímu pólu. Od útlého věku je potřeba dbát na propojení a podporu všech odlišných skupin i jedinců. Vychovávat žáky prostřednictvím konkrétních případů z literatury a dalších děl. Věnovat prostor a prostředky pro preventivní a vzdělávací programy. Diskutovat a uvádět dezinformace na pravou míru. Jakékoliv projevy intolerance řešit ihned, dobrým příkladem, laskavým přístupem a vysvětlením.

Kde najít pomoc

Městský dům dětí a mládeže,
příspěvková organizace
V. Nováka 372, Úvaly 250 82

Tel: + 420 281981934
E-mail: mddmuvaly@mddmuvaly.cz
Datová schránka: ge9mabb4

Bankovní spojení:
MONETA, č.účtu: 270121574
IČ: 43754791

Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy,
Odbor speciálního vzdělávání, <http://www.msmt.cz/ministerstvo>
Školské komise/výbory krajů a měst Odbor bezpečnostní politiky Ministerstva vnitra
ČR, <http://www.mvcr.cz/clanek/odbor-bezpecnostni-politiky.aspx>
Odbor prevence kriminality Ministerstva vnitra ČR,
<http://www.mvcr.cz/clanek/odbor-prevence-kriminality.aspx>
Bezpečnostní komise krajů/města Ústav pro studium totalitních režimů,
<http://www.ustrcr.cz/> Člověk v tísni o. s., <http://clovekvtisni.cz/>
Nevládní organizace proti pravicovému a etnickému extremismu, rasismu, a
xenofobii: Český helsinský výbor, <http://www.helcom.cz/> In-Iustitia, <http://www.in-ius.cz/>
Nadace Tolerance a občanská společnost, <http://www.ecn.cz/tolerance/>
Asi-Milovaní, <http://www.asimilovani.estranky.cz/>
Lokální iniciativy v některých regionech (např. V Ústí neonacisty nechceme,
<http://www.vustineonacistynehceme.cz/>)
V případě rasistických střetů ve škole vyvolaných jednáním romských žáků (včetně
jejich rasistického chování) možnost obrátit se na romské poradce, romské
organizace (např. Romea, <http://www.romea.cz> či Drom, <http://www.drom.cz>) a
případně na neoficiální romské autority v lokalitě.
Proti antisemitismu: Liga proti antisemitismu, <http://antisemitismus.wz.cz/> Národní
památník Tereziín, <http://www.pamatnik-terezin.cz/showdoc.do?docid=4> Židovské
muzeum Praha, <http://www.jewishmuseum.cz/> V rámci boje proti levicovému
extremismu možnost využití zájmových skupin poškozených komunistickým
režimem (Konfederace politických vězňů, <http://www.kpv-cr.cz/>)
Poradenství proti náboženskému extremismu: <http://www.sekty.cz/www/index.php>
www.icej.cz
Legislativní rámec, dokumenty Strategie boje proti extremismu,
[http://www.mvcr.cz/clanek/extremismus-vyrocní-zpravy-o-extremismu-a-strategie-
boje-proti-extremismu.aspx](http://www.mvcr.cz/clanek/extremismus-vyrocní-zpravy-o-extremismu-a-strategie-boje-proti-extremismu.aspx)
Metodický pokyn Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy k výchově proti
projevům rasismu, xenofobie a intolerance (v současnosti připravována jeho
aktualizace), [http://www.msmt.cz/socialni-programy/metodicky-pokyn-ministerstva-
skolstvi-mladeze-a-telovychovy](http://www.msmt.cz/socialni-programy/metodicky-pokyn-ministerstva-skolstvi-mladeze-a-telovychovy) .

3. Strategie předcházení rizikovému chování u žáků a školní neúspěšnosti

Preventivní snahou našeho zařízení je zejména orientace na úspěch každého žáka v rozličných činnostech. Nemáme pouze nadané a talentované žáky, ale nabízíme bezpečné prostředí a aktivity, ve kterých úspěch může zažít každý. Dbáme na vzájemnou podporu celé skupiny a vhodné sociální chování. Hlavním cílem je být vstřícným prostředníkem mezi institucí povinné školy a rodiny. Snaha o vyvážení případné nefungující rodiny a pomoc při tvoření vhodných návyků, které jsou potřeba pro zdárné zvládnutí školního prostředí. Vytipování aktivit o víkendech, které mohou zaujmout každého, individuální oslovení problémových žáků (nikoliv snaha se jim vyhnout a mít méně práce) s nabídkou kvalitně stráveného času. Snaha zůstat finančně dostupnou alternativou nabízející prevenci škodlivých jevů ve svých volnočasových aktivitách. Zaměření na oblast environmentální výchovy, ve smyslu zaujetí pro přírodu a smysluplné konání pro ostatní. Podpora oblasti zdravého životního stylu, zejména nabídka prázdninových poutavých táborů. Vždy se snažit podporovat a chválit, ale vymezit jasné hranice.

Instituce působící v oblasti primární prevence rizikového chování

- školy a školská poradenská zařízení (pedagogicko-psychologické poradny, speciálně pedagogická centra)
- střediska výchovné péče
- orgány sociálně-právní ochrany dětí
- zdravotnická zařízení
- adiktologické ambulance pro děti a dorost a další organizace zaměřené na poradenství a léčbu v oblasti závislostí a na primární prevenci (<https://www.drogy-info.cz/mapa-pomoci/>)
- policie
- úřady – kraje, obce (protidrogoví koordinátoři, krajští školští koordinátoři prevence, koordinátoři prevence kriminality aj.)
- výzkumné instituce
- centra pro mladistvé (např. nízkoprahová zařízení pro děti a mládež)
- náboženská centra

Podrobná dokumentace k jednotlivým oblastem: Metodická doporučení a metodické pokyny, MŠMT ČR

Aktualizace dokumentu ke dni: 2. 12. 2024

Mgr. Jana Krejsová